

Nadja U. Prætorius har skrevet en tankevækkende bog om verdens tilstand og nødvendigheden af grundlæggende menneskelige og samfundsmæssige forandringer, hvis en bæredygtig fremtid på jorden skal blive mulig. Bogen er tankevækkende, fordi den præsenterer både en samtidsdiagnose og et håbefuldt perspektiv på menneskets muligheder for at forandre en katastrofal global udvikling til en bedre og bæredygtig udvikling.

Bogen er baseret på såvel et bredt spektrum af international forskning som erfaringer fra Nadja U. Prætorius' kliniske praksis i Danmark og tidligere feltstudier i Polynesien. Udgangspunktet er en del af forskningen i de globale konsekvenser, som den umådelige økonomiske og teknologiske udvikling og vækst i produktion i årene fra 2. verdenskrig til 2016 viser sig at have. Disse konsekvenser omfatter voldsom rovdrift på ressourcer og lige så voldsomme konsekvenser i form af forurening og udpining af både Jorden og den helt overvejende del af menneskeheden. Den samfundsmæssige og globale ressourceudpining belyses ud fra bl.a. økonomisk, politologisk, social- og naturvidenskabelig forskning, mens den menneskelige udpining belyses med forskning i sundhed, psykologi og neurobiologi såvel som erfaring og eksempler fra Prætorius' kliniske praksis. Refleksionerne om de mange informationer har som grundlæggende omdrejningspunkt at der globalt er tale om alvorlige konsekvenser af umyndiggørende styringsrationaler, som gør mennesker fremmede for grundlæggende eksistentielle kvaliteter og potentialer for etisk og bæredygtig levevis – og at sådan levevis er mulig under forudsætning af erkendelse af de alvorlige problemer og bevidste indsatser for at skabe forandring.

Med det udgangspunkt behandler Prætorius tre spørgsmål:

1. Hvad vil det kræve af os at håndtere nutidige kriser og afværge kommende katastrofer?
2. Hvad kræver det af os at stille op til omfattende forandringer, vi er nødt til at acceptere?
3. Hvordan kan vi som mennesker mobilisere det, der skal til for at skabe helt nye og bæredygtige betingelser for livet i en global tid?

De tre spørgsmål belyses i bogen to hoveddele: 1) Signalement af vores tid, og 2) Udforskning af menneskets potentiale.

'Signalement af vores tid' præsenterer den overordnede samfundsudvikling og de fremherskende drivkræfter og værdier i den ved at sammenligne denne udvikling med dens konsekvenser for menneskelige livsmuligheder og trivsel. I denne 1. del begrundes Prætorius en række grundlæggende spørgsmål, mennesker må og kan stille til fremherskende værdier og forestillinger om samfundslivet, økonomi, økologi, sundhed og trivsel. 1. del peger mod muligheder for menneskers etiske og eksistentielle valg af en mere bæredygtig fremtid.

'Udforskning af menneskets potentiale' udfolder psykologiske begrundelser for, hvordan det kan være muligt for mennesker at vælge en mere bæredygtig fremtid, og hvilke udfordringer det rummer. I denne 2. del kontrasterer Prætorius værdier og forestillinger i forskellige kulturer og argumenterer for, hvordan menneskers bevidsthed rummer mulighed for grundlæggende ny orientering og opgør med fremmedgørende, sundhedsskadelige paradigmer og livsformer.

Bogen er inspirerende og fuld af information, eksempler og holdninger. Nogle vil måske finde den provokerende, fordi den præsenterer et perspektiv på menneskelige potentialer, der udfordrer fremherskende grundforståelser, fx af at vækst i produktion og forbrug er nødvendig og at menneskets bevidsthed og handlinger er, og altid vil være, styret af biologisk bestemte behov, af hjernens processer, eller af socialisering og sociokulturelle betydninger og diskurser.

Bogen leverer tankevækkende, interessant og kreativ brug af psykologisk forskning og teorier i en samtidsanalyse og fremtidsvision.

Af Anne Maj Nielsen, lektor, Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, Aarhus Universitet

